

De familie Van Gelder – Wisseling 10, Dedemsvaart

De stenen op dit adres zijn geadopteerd door OBS De Eiber.

David van Gelder	20-05-1900, Avereest	31-03-1944, Midden-Europa
Jetje van Gelder-Salomons	20-08-1900, Vlagtwedde	26-10-1942, Auschwitz
Benjamin van Gelder	24-09-1925, Avereest	30-09-1942, Auschwitz
Tallientje Saartje van Gelder	28-02-1928, Avereest	26-10-1942, Auschwitz
Johanna van Gelder	18-01-1934, Avereest	26-10-1942, Auschwitz

Heden overleed tot onze diepe droefheid, in den ouderdom van 28 jaar, onze geliefde Echtgenoot, Dochter, Zuster en Behuwd-Zuster
SAARTJE VAN GELDER—LEMAN.
 DEDEMSVAART, 28 Mei 1900.
 Uit aller naam:
 B. VAN GELDER.

David van Gelder werd op 20 mei 1900 geboren te Avereest. Zijn ouders waren Benjamin van Gelder (09-04-1873, Avereest) en Saartje Leman (13-05-1872, Avereest). Saartje stierf in het kraambed toen David acht dagen oud was.

Ze werd begraven op begraafplaats De Mulderij.

Twee jaar later hertrouwde Benjamin met Johanna Mogendorff uit Goor.

Ten tijde van de oorlog woonden zijn ouders in Ommen aan de Gasthuisstraat. *(Benjamin en Johanna van Gelder kwamen op 2 september 1944 als strafgevallenen in barak 67, de strafbarak, van kamp Westerbork terecht en gingen een dag later op transport naar Auschwitz. Daar zijn ze direct na aankomst vermoord.)*

Getrouwd:
BENJAMIN VAN GELDER
 en
JOHANNA MOGENDORFF,
 die mede namens wederzijdsche familie hunnen hartelijken dank betuigen voor de vele blijken van belangstelling bij hun Huwelijk onderzonden.
 Dedemsvaart, 18 Adar I 5662.
 Goor, 25 Febr. 1902.

Ondertrouwd: 1207
DAVID VAN GELDER
 en
J. A. SALOMONS
 Dedemsvaart,) 22 Juli 1924.
 Zwolle,)
 Huwelijksvoltrekking 12 Aug. 11¹/₂ uur.
 Algemeene kennisgeving.

David trouwde op 12 augustus 1924 met Jetje Salomons die op 20 augustus 1900 in Vlagtwedde was geboren.

David van Gelder was slager. Het echtpaar kreeg drie kinderen: Benjamin (Bennie),

vernoemd naar zijn opa van vaderskant, werd geboren op 24 september 1925.

Bennie

BURGERLIJKE STAND.
 AVEREEST, van 24 t/m 30 Sept.
 Geb.: Wouter zv H de Jong en M J v Drongelen. Benjamin zv D v Gelder en J Salomons. Arend zv G Westenbrink en T Rodermond. Alje zv L Bieringa en C Metzelaar. Coiri Johanna dv J Pas en S de Boer. Albertus zv J H Mulder en J H Pijfers.

Geboren: 490
TALLIENTJE SAARTJE,
 D. VAN GELDER,
 dochter van J. VAN GELDER-Salomons.
 Dedemsvaart, 28 Febr. 1928.

Op 28 februari 1928 werd Tallientje Saartje (Tallie) geboren. Zij was vernoemd naar haar beide oma's.

Tallie

Zes jaar later, op 18 januari 1934, volgde Johanna (Annie). Zij was vernoemd naar de tweede vrouw van haar opa van vaderskant.

Annie

Geboren: 168
JOHANNA,
 dochter van D. v. GELDER en J. v. GELDER—Salomons.
 Dedemsvaart, 18 Januari 1934.

De slagerij van David van Gelder aan de Wisseling is regelmatig met advertenties in de Dedemsvaartsche Courant te vinden.

Slagerij Van Gelder aan de Wisseling

Begin jaren '30 met aanbiedingen voor verschillende soorten vlees en later met vooral schapenvlees.

Een monster-knorrepot.
Aan de waag bij café de Vries werd Woensdagmorgen een varken aangevoerd dat niet minder woog dan 678 pond. Wel een bewijs, dat in weerwil van de ongunstige tijdsomstandigheden nog zware varkens gemest worden. Het dier is aangekocht door slager D. van Gelder en is afkomstig van den heer A. Wessels in 't Achterveld.

Dedemsvaartsche Courant, 2 februari 1932

Wilt U 1ste kwaliteit schapenvleesch, haal het dan bij D. van Gelder, Wisseling.

Dedemsvaartsche Courant 9 september 1939

In 1939 had David van Gelder zitting in de oudercommissie van de Openbare Lagere School Wijk F, de school aan de Hoofdvaart bij het tramstation.

Tijdens de oorlog kreeg ook het gezin Van Gelder te maken met de maatregelen tegen Joden. De slagerij moest sluiten omdat het Joden verboden was een eigen zaak te hebben. In mei 1942 werd ook in de Dedemsvaartsche Courant melding gemaakt van de verplichting voor Joden om een ster op hun kleding te dragen.

Dedemsvaartsche Courant 1 mei 1942

Na de zomervakantie van 1941 waren Joodse leerlingen niet langer welkom op gewone scholen. Van zoon Bennie van Gelder is bekend dat hij in het schooljaar 1941-1942 leerling was in de 4^e klas van de Joodse ULO in Zwolle. Als 17-jarige kreeg hij met vele andere leeftijdsgenoten uit de regio een oproep om zich te melden in Joodse werkkamp Ruinen. Daar kwam hij aan op 17 augustus 1942. Een medegevangene schreef daarover: *'Het kamp leek op het eerste gezicht wel mee te vallen. Het was niet meer dan een groot weiland met daarop een barak. Geen prikkeldraad, maar wel een slagboom aan de voorkant. Ons werd gezegd dat we maar een plaatsje in de barak moesten zoeken om er te slapen. Even later werd ons meegedeeld dat we de volgende dag naar kamp Westerbork zouden gaan.'* En inderdaad vertrokken de mannen uit het werkkamp alweer de volgende dag. Te voet naar station Hogeveen en vandaar met de trein naar station Hooghalen. Het laatste stuk naar

BEKENOMAKING.
Verschenen is een bekendmaking van den commissaris-generaal van de Openbare Veiligheid, over de kentekening van de Joden in Nederland.
Krachtens deze verordening moet een Jood, die zich in het openbaar vertoont, een Joden-ster dragen. Kinderen onder zes jaren vallen niet onder het kentekenen.
De Jodenster bestaat uit een zwart geteekende zespuntige ster uit gele stof ter grootte van een handpalm met het zwarte opschrift „Jood”. Deze moet zichtbaar en vast opgenaaid op den linkerkant ter borsthoogte van het kledingstuk worden gedragen.
Hij die in strijd handelt met voorgaande bepalingen of deze omzeilt, wordt met hechtenis van ten hoogste duizend gulden of met een van deze boeten bestraft. Dezelfde straf wordt opgelegd aan hem, die voor een omzeiling van deze bepalingen zorgdraagt, mogelijk maakt of daaraan medewerkt.
De verordening treedt 2 Mei in werking.

kamp Westerbork werd weer te voet afgelegd, waarbij de mannen onderweg andere mannen passeerden die werkten aan een spoorafkapping van Hooghalen tot in kamp Westerbork. Benie van Gelder was maar kort in Westerbork, want enkele dagen later, op 24 augustus 1942, liep hij dezelfde weg weer terug naar Hooghalen om daar in de geredstaande trein naar Auschwitz te stappen. Na een reis van twee dagen kwam Bennie aan in het kamp Auschwitz-Birkenau waar hij geselecteerd werd voor tewerkstelling. Wat er daarna met hem is gebeurd is onbekend. Bij naoorlogs onderzoek werd zijn sterfdatum bepaald als zijnde na 18 augustus 1942 doch uiterlijk 30 september 1942.

David van Gelder werd in september 1942 als dwangarbeider naar het Joodse werkkamp Conrad bij Staphorst gestuurd. Bij de ontruiming van deze werkkampen werd David met andere mannen op 2 oktober 1942 overgebracht naar kamp Westerbork. Tegelijk werden in Dedemsvaart zijn vrouw en de twee dochters met hun Joodse plaatsgenoten overgebracht naar kamp Westerbork.

Tallie op een klassenfoto van de Openbare Lagere School Wijk F.

Tallie, was een pienter, maar een enigszins stil en teruggetrokken meisje. Een meisje dat destijds wel met haar omging weet zich nog het volgende over Tallie te herinneren:

'Het was in het najaar van 1942. Na schooltijd gingen we beukenootjes zoeken bij de villa 'Arriër-End' aan de Moerheimstraat. Alhoewel Tallie van Gelder een andere school bezocht dan ik, kende ik haar wel. Op die bewuste namiddag, vermoedelijk eind september 1942, zocht een groot aantal kinderen beukenootjes. Onder hen was ook Tallie van Gelder.

Nog maar enkele dagen later, in de morgenuren van vrijdag 2 oktober 1942, reed de tram van de DSM langs ons huis en zag ik het bleke gezichtje van Tallie van Gelder voor een van de coupéramen zitten. Tallie was met haar familie via Zwolle op weg naar het doorgangskamp Westerbork om uiteindelijk op 26 oktober 1942 in een gaskamer van het vernietigingskamp Auschwitz te worden vermoord. Het klinkt misschien gek wat ik nu zeg,

maar toen ik Tallie zag, flitste opeens door mijn kinderlijke gedachten: 'hoe moet dat nu met die beukenootjes?'

Het gezin was drie weken in het kamp dat in die periode overvol was. Van ongeveer 2000 gevangenen aan het begin van de maand oktober was de kampbevolking, na de ontruiming van de Joodse werkkampen en de binnenkomst in het kamp van de vrouwen en kinderen van de mannen uit de werkkampen, gegroeid tot ruim 15.000 personen. Twee wekelijkse transporten op maandag en vrijdag zorgden ervoor dat een groot deel van deze mensen maar kort in het kamp was.

Over het gezin Van Gelder zijn over deze periode geen gegevens bekend. Alleen dat ze met het transport van vrijdag 23 oktober uit Westerbork zijn vertrokken. Dit transport met 988 gedeporteerden, stopte in Cosel (Koźle), gelegen ca. 80 km ten westen van Auschwitz, waar 170 jongens en mannen tussen 15 en 50 jaar werden gedwongen de trein te verlaten, om vervolgens als dwangarbeiders tewerk gesteld te worden in de omliggende satellietkampen van Auschwitz. Degenen die in de trein achterbleven, werden verder vervoerd naar Auschwitz om daar te worden vermoord. Jetje van Gelder-Salomons, Tallientje Saartje en Johanna van Gelder zijn op 26 oktober 1942 in Auschwitz vermoord.

David van Gelder behoorde tot de groep van 170 mannen, die in Cosel de trein moesten verlaten. Het is niet bekend waar en wanneer precies hij is omgekomen. Na de oorlog is zijn sterfdatum vastgesteld als zijnde (uiterlijk) 31 maart 1944 in Midden-Europa.